

2. Česká republika a Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO)

Pro Českou republiku je Severoatlantická aliance základním prvkem euroatlantické bezpečnostní architektury a členství v této organizaci kolektivní obrany je pro Českou republiku primární pro zajištění národní bezpečnosti. Severoatlantická aliance dále z pohledu ČR plní nezastupitelnou roli jako transatlantické konzultační fórum a prostřednictvím svých operací a různých forem partnerské spolupráce projektuje bezpečnost i mimo své geografické hranice.

Z uvedených důvodů je pro ČR bezpečnostní spolupráce s evropskými a severoamerickými zeměmi prostřednictvím členství v NATO jednou z priorit její zahraniční politiky, a to v souladu s Bezpečnostní strategií ČR z roku 2003. Tato premisa zůstala zachována i v průběhu roku 2007, přestože řada nezávislých komentářů a analýz podezírala českou zahraniční politiku ze záměru změnit bezpečnostní priority v důsledku zapojování ČR do protiraketové obrany. Zahraniční politika ČR však právě naopak bilaterální jednání o zapojení do systému protiraketové obrany považovala za příkladné naplňování ducha Washingtonské smlouvy (konkrétně jejího čl. 3 - *„Aby bylo účinněji dosaženo cílů této smlouvy, budou smluvní strany, jednotlivě i společně, stálou a účinnou svépomocí a vzájemnou výpomocí udržovat a rozvíjet svou individuální i kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku.“*) a usilovala jak v rámci vyjednávání s USA, tak při diplomatických aktivitách v rámci NATO o co nejúžší provázání vývoje a výstavby systémů USA a NATO.

Těžištěm aliančních aktivit v průběhu roku 2007 byly práce na úkolech vytyčených summitem NATO v Rize v listopadu 2006 a příprava summitu v Bukurešti (duben 2008). Práce „od summitu do summitu“ rámovala ministerská zasedání NATO v průběhu roku. Ministři zahraničních věcí NATO se sešli třikrát – v lednu a prosinci v Bruselu a v dubnu na neformálním zasedání v Oslu; vedle toho se ministři zahraničních věcí sešli v červnu s partnerskými zeměmi na neformálním tzv. „EAPC Forum“ v makedonském Ohridu. Ministři obrany NATO se sešli na neformálních zasedáních v únoru v Seville a v říjnu v Noordwijku a na formálním zasedání v červnu v Bruselu.

V roce 2007 bylo rozhodnuto, že další summit Aliance proběhne v dubnu 2008 v Rumunsku, a bylo dosaženo obecného porozumění, že v roce 2009 proběhnou dva summity

NATO – první, tzv. „minisummit“ začátkem roku 2009 v Bruselu bude standardní příležitostí pro seznámení se s novým prezidentem USA a jeho administrativou, druhý bude konán u příležitosti 60. výročí založení NATO ve Štrasburku a Kielu. V průběhu jednání v roce 2007 vykristalizovala nosná témata summitu v Bukurešti. Vedle rozšiřování NATO, což je téma, které bylo za základní uvažováno dlouhodobě, bylo rozhodnuto, že se summit bude věnovat i dalším otázkám vnějších vztahů, a měl by se tak, co do počtu účastnických států, stát největším summitem NATO v historii. Aliance rozhodla, že hlavy států a vlád by se měly sejít vedle autonomního zasedání NATO v „26“ (resp. ve „26“ + přizvaní kandidáti) i ve formátech EAPC (NATO + partnerské země), NRC (NATO + Rusko), NUC (NATO + Ukrajina) a NATO + ISAF (tedy Aliance + prezident Afghánistánu + země přispívající do operace ISAF + mezivládní organizace, jež se v Afghánistánu angažují (OSN, EU, Světová banka).

Česká republika i v roce 2007 aktivně spoluvytvářela politiku NATO v souladu se svými zahraničněbezpečnostními prioritami, které jsou obsaženy ve strategických dokumentech české zahraniční a bezpečnostní politiky. Česká republika podle svých možností přispívala v duchu spojenecké solidarity ke společné obraně NATO a k dalším bezpečnostním úkolům Aliance, založeným na principu nedělitelnosti bezpečnosti. Její zapojení do aktivit NATO v roce 2007 bylo intenzivní na politické i vojenské rovině. ČR se svými prostředky a kapacitami výrazně zapojila do operací v Kosovu a Afghánistánu a do výcvikové mise v Iráku. Poskytla i příspěvky do rotací NRF. Míra zapojení sil a prostředků Armády ČR do vojenských operací vedených Aliancí v roce 2007 vycházela z politických a bezpečnostních priorit a odpovídala dostupným zdrojům. ČR byla v NATO v politických diskusích v roce 2007 aktivní především v následujících oblastech:

- Protiraketová obrana (*vzhledem k prolínání této alianční politiky s bilaterálními jednáními ČR – USA je problematice dále věnována separátní kapitola*),
- alianční operace a komplexní přístup (*Comprehensive Approach*) k operacím,
- rozšiřování,
- spolupráce s partnerskými zeměmi, zejména zeměmi západního Balkánu a zeměmi aspirujícími na Akční plán členství (Ukrajina, Gruzie),
- spolupráce NATO-Rusko.

Operace a mise NATO

Afghánistán, ISAF

Největší a nejvýznamnější operací Aliance zůstala i v roce 2007 operace ISAF v Afghánistánu. Primárními cíli operace jsou zajištění míru a stability v oblastech působnosti, pomoc při budování afghánského bezpečnostního sektoru a rozšiřování vlivu ústřední afghánské vlády v regionech. ISAF je také příspěvkem Aliance v boji proti mezinárodnímu terorismu.

Po těžkých bojích s Talibanem a taktickém vítězství mezinárodních jednotek na jihu země v druhé polovině roku 2006 byla na jaře 2007 očekávána ofenziva Talibanu. K té však nedošlo a namísto ní přišla ofenziva mezinárodních a afghánských jednotek, která v podobě jednotlivých operací v různých částech země pokračovala po celý rok 2007. Velký počet ofenzivních operací afghánských a mezinárodních jednotek dokázal držet Taliban pod tlakem. Taliban se i proto v průběhu roku 2007 čím dál častěji uchýloval ke strategii asymetrického boje. Zásadně vzrostl počet sebevražedných útoků a útoků nástražnými výbušnými zařízeními, které byly hlavní příčinou úmrtí vojáků afghánských i mezinárodních sil. Taliban navíc začal mnohem častěji využívat civilní obyvatelstvo jako živé štíty, což mělo za následek zvýšení civilních ztrát. Aliance proto přijala opatření pro co největší omezení počtu těchto případů, včetně následného postupu při vyšetřování incidentů a informování veřejnosti.

Podpora výcviku a vyzbrojování afghánské armády i nadále figurovala mezi klíčovými úkoly ISAF. Vedle významných bilaterálních aktivit (zejm. USA) v tomto směru přispíval ISAF k výcviku afghánské armády prostřednictvím tzv. Operačních výcvikových a styčných týmů (*Operational Mentoring and Liaison Teams, OMLTs*), které však stále nejsou poskytovány v požadovaném počtu. V roce 2007 učinila afghánská armáda viditelné pokroky, jež se projevily mimo jiné v první rozsáhlejší operaci pod afghánským velením, ve které bylo v závěru roku z talibanských rukou osvobozeno jihoafghánské město Musa Qala.

Aliance se v roce 2007 potýkala s některými nenaplněnými vojenskými požadavky mise, zejména chybějícími vrtulníkovými kapacitami, bojovými prapory či Provinčními rekonstrukčními týmy (PRT) v provinciích Day Kundi, Nimroz a Lógar. Dalším problémem pak byla některá omezení pro použití národních kontingentů. (*Pozn.: ČR jako jedna z mála zemí takováto omezení pro své jednotky nedeklarovala.*)

Aliance významně zdokonalila svoje mediální působení v Afghánistánu. Potřebné kapacity pro zkvalitnění strategické komunikace byly definovány a průběžně naplňovány v druhé polovině roku 2007. Příkladem příspěvku ČR v této oblasti byla příprava vyslání pracovníka do aliančního *Media Operations Centre*, k němuž následně došlo v únoru 2008. Významnou součástí mediální kampaně v roce 2008 by se měl stát rovněž Souhrnný strategický politicko-vojenský plán, jehož vypracování zadali ministři obrany na svém zasedání v Noordwijku a který by měl být hotov do summitu v Bukurešti v dubnu 2008.

Česká republika se v rámci ISAF podílela v roce 2007 svým příspěvkem na činnosti německého PRT v provincii Badachšán na severovýchodě země (cca 80 příslušníků Armády ČR). Na mezinárodním letišti v Kábulu (KAIA) působili česká polní nemocnice, lehká chemicko-průzkumná jednotka a specialisté vzdušných sil AČR v celkovém počtu do 100 osob. V období od 1.12.2006 do 31.3.2007 ČR působila v roli vedoucí země pro řízení a zabezpečení KAIA. Kontingent AČR zde působil v celkovém počtu do 50 osob. Na jihu Afghánistánu v provincii Helmand působila skupina pro speciální operace Vojenské policie v počtu do 35 osob, která v rámci ISAF plnila úkoly ve spolupráci s ozbrojenými silami Velké Británie.

Z důvodu koordinace úsilí a zvýšení viditelnosti české přítomnosti v Afghánistánu ČR již od počátku 2006 uvažovala o vytvoření či převzetí vlastního PRT v Afghánistánu. Původní jednání s Maďarskem o převzetí PRT v provincii Baghlán však v březnu 2007 zkrachovala. Maďarsko navzdory předchozím slibům rozhodlo o pokračování své přítomnosti v Baghlánu, a ČR tak musela hledat alternativní variantu, jíž se stalo vytvoření PRT v provincii Lógar na východě země. V průběhu roku probíhaly intenzivní přípravy tak, aby český PRT začal fungovat v březnu 2008.

Přesun české pozornosti na Lógar (civilní složka + 200 osob vojenského personálu) v průběhu roku 2007 vedl k ukončení přítomnosti v německém PRT v Badachšánu, nicméně bylo na vnitrostátní úrovni rozhodnuto o zachování přítomnosti na ostatních místech – polní nemocnice na kábulském letišti KAIA a vojenských policistů v provincii Helmand – i v roce 2008 na přibližně stejné úrovni jako v roce 2007. Parlament ČR navíc na návrh Ministerstva obrany ČR rozhodl o možné pomoci Nizozemcům v provincii Uruzgán kontingentem do 80 osob ve druhém pololetí 2008, pokud bude PRT v Lógaru fungovat a AČR bude mít dostatek disponibilních kapacit. V neposlední řadě pak ministerstvo obrany v roce 2007 naplánovalo vyslání 120 příslušníků speciálních sil, a to buď do operace OEF (Trvalá

svoboda) nebo ISAF, podle dohody. Toto vyslání však prozatím nebylo schváleno parlamentem.

V listopadu 2007 byly afghánské armádě slavnostně předány první tři z celkem dvanácti vrtulníků, o jejichž darování ČR rozhodla. V průběhu roku 2007 pak ČR poskytla příspěvek 2 mil. Kč do Postoperačního humanitárního fondu, z něhož je financována humanitární pomoc v průběhu a po ukončení bojových operací. V samém závěru roku poskytla ČR dodatečný příspěvek do tohoto fondu ve výši 1 mil. Kč. Zároveň přispěla 2,5 mil. Kč do svěřeneckého fondu pro afghánskou armádu, který je využíván pro financování přepravy darované výzbroje z donorských zemí, jež nejsou schopny přepravu samy hradit, a 0,5 mil. Kč pro *“Trust Fund on Physical Security and Stockpile Management of Ammunition in Afghanistan”* v rámci Afghánského programu spolupráce.

Kosovo, KFOR

Operace mnohonárodních sil KFOR v provincii Kosovo (*Joint Enterprise*) je po ISAF druhou největší operací NATO. Cílem operace je nastolit a udržovat bezpečné prostředí, včetně veřejného pořádku, monitorovat, ověřovat a v případě potřeby i vynucovat dodržování dohod po ustavení mezinárodní správy. Celkem operaci tvoří 16 500 vojáků z členských i partnerských zemí, kteří poskytují podporu i misi OSN v Kosovu (UNMIK). NATO rozhodlo o zachování sil KFOR v nezměněné velikosti i po vyhlášení nezávislosti provincie.

Dne 11. 12. 2007 zahájila Aliance formální vojenské plánování v Kosovu na základě následujících politických předpokladů:

- a) Rezoluce RB OSN 1244 představuje právní mandát pro působení sil KFOR,
- b) operace sil KFOR bude pokračovat na základě současného Operačního plánu a pravidel pro použití síly,
- c) početní stav jednotek KFOR zůstane zachován,
- d) velitel sil KFOR bude mít přístup ke všem současným záložním silám,
- e) přítomnost mezinárodní policie v Kosovu zůstane zachována.

S cílem dosažení připravenosti schválila Aliance politické instrukce pro vojenské orgány NATO týkající se nejhrošších možných scénářů. Velitel sil KFOR tedy má dostatečný mandát reagovat na drtivou většinu eventualit vývoje v Kosovu. Severoatlantická rada je navíc kdykoli připravena poskytnout vojenským orgánům další dodatečné instrukce.

Český kontingent je součástí Mnohonárodního úkolového uskupení Střed (*Multinational Task Force-Centre*, MNTF-C) na základně Šajkovac společně s kontingenty Finska, Lotyšska, Slovenska, Irska a Švédska. V současné době působí v silách KFOR cca 430 příslušníků AČR. Na období parlamentních a lokálních voleb byla do Kosova vyslána záložní rota, která se vrátila 16. 12. 2007 (116 vojáků). Tato záložní rota je schopna být vyslána k nasazení v případě potřeby během pěti až sedmi dní.

Hlavní prvek kontingentu AČR, kterým je mechanizovaná rota, plnil úkoly spočívající především v monitorování kosovsko–srbské „administrativní“ hranice a ochraně národnostních menšin a kulturních památek; asistoval rovněž při udržování právního řádu a občanské poslušnosti. V Kosovu působila také posádka pilotů vrtulníků na devítiměsíční misi od března do prosince 2007. Piloti zajišťovali přepravu osob a materiálu pro velitelství mezinárodních sil KFOR a byli využiti i pro průzkumné a humanitární lety.

Irák

V roce 2007 pokračovala alianční výcviková mise v Iráku (NTM-I), zahájená na základě rozhodnutí summitu NATO v Istanbulu v roce 2004, která plnila úkoly podle stanoveného harmonogramu a i přes složitou bezpečnostní situaci v Iráku pokračovala ve vzdělávacích a výcvikových programech. Důležitým posunem byl přechod mise na mentoring, což znamená pouhý dohled nad prováděním výuky, kterou byli Iráčané již schopni zajišťovat sami. Další důležitou událostí bylo říjnové zahájení „*gendarmerie*“ výcviku irácké policie pod vedením Itálie. V listopadu 2007 Itálie předložila návrh širší a strukturovanější spolupráce NATO s Irákem jdoucí nad rámec NTM-I a zahrnující mj. otázky reformy obranného sektoru, civilní kontroly ozbrojených sil či otevření některých nástrojů spolupráce přístupných současným partnerským zemím. Návrh se setkal s kladnou odezvou spojenců a je v Alianci dále rozpracováván. Financování NTM-I pokračovalo formou Trust fundů. Za ČR působí v NTM-I tři vojenští instruktoři.

(Pozn: V této kapitole pro lepší kohezi informací přikládáme dále i informace o koaliční operaci v Iráku, byť nejde o alianční operaci.)

*Mezinárodní společenství se podílí na stabilizaci a demokratizaci Iráku na základě rozhodnutí RB OSN. Od března 2003, kdy byla zahájena operace Irácká svoboda (*Iraqi Freedom* – ukončena v květnu 2003), působí v Iráku koalice Mnohonárodních sil*

(Multinational Forces; MNF-I). Současnými hlavními úkoly MNF-I jsou stabilizace bezpečnostní situace a obnova bezpečnostního sektoru a základních správních funkcí země.

V souladu s usnesením Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR z prosince 2006 a usnesením Senátu Parlamentu ČR z listopadu 2006 bylo zapojení sil a prostředků AČR v rámci mnohonárodních opatření v Irácké republice v roce 2007, stejně jako v předchozím roce, stanoveno v počtu do 100 osob. Kontingent AČR působil v rámci Mnohonárodní divize Jihovýchod (MND-SE) pod velením Velké Británie a byl dislokován na britské základně na letišti v Basře. Hlavní úkol kontingentu, který z podstatné části tvořily dvě mechanizované čety, spočíval ve střežení vstupů a vjezdů do základny.

Další působení AČR bylo koncem roku 2007 konzultováno s Velkou Británií a stávající mandát působení byl v závěru roku Parlamentem ČR stanoven do poloviny roku 2008. Poté by mělo dojít ke snížení počtu vojáků v Iráku a změně mise na výcvikovou. O přesné dislokaci a úkolu se na přelomu let 2007/2008 vedla intenzivní jednání. Změnu úrovně české přítomnosti je třeba chápat v kontextu měnících se potřeb v Iráku i nárůstu aktivit AČR jinde, zejména v Afghánistánu.

Podpora operací Africké unie v Africe (Súdán, Somálsko)

Na základě žádosti Africké unie (AU) pomáhalo NATO od července 2005 do konce roku 2007 při provádění mírové mise AU na území Súdánu (AMIS). Byla to historicky první mise na africkém kontinentu, které se NATO účastnilo. Mise AMIS v provincii Dárfúr měla pomoci ukončit boje a tamní násilí a AU tímto krokem demonstrovala úsilí angažovat se plně na svém kontinentu a vyřešit dlouhotrvající krize. NATO, OSN i EU ji v tomto úsilí plně podpořily a nabídly pomoc. AU se posléze obrátila na NATO se žádostí o logistickou podporu. Při té příležitosti uskutečnil předseda Komise AU svou návštěvu Severoatlantické rady, která byla vůbec první tohoto druhu.

NATO poskytlo přepravní kapacity a zdroje a pomáhalo při výcviku vojáků. Asistence NATO sahala i do oblastí strategického a operačního rozmístění vojsk. Co se týče konkrétní spolupráce, nabídlo NATO k dispozici letadla, která pomohla v transportu vojsk a civilních policejních složek. Letecká podpora mise byla poskytnuta společně s Evropskou unií, tudíž došlo i ke koordinaci mezi oběma organizacemi. Od začátku mise v červnu 2005 pomohli letečtí koordinátoři NATO a EU přepravit 37 000 vojáků, příslušníků civilní policie

a vojenských pozorovatelů mise AMIS a dalších 32 000 příslušníků afrických vojsk při jejich výměně.

NATO podpořilo misi AMIS i v rámci budování vojenských kapacit. V roce 2005 se podílelo na tréninku vojáků přímo v integrovaném velitelství AU v Addis Abebě, Chartúmu a el-Fašíru. Cvičení se zaměřilo na strategickou i operační úroveň plánování, včetně taktik a procedur, které Africká unie mohla v Darfúru plně využít.

Podpora mise AMIS v Darfúru byla úspěšně dokončena k 31. 12. 2007, kdy se započala transformace mise AMIS na společnou misi OSN a AU v Darfúru (UNAMID). AU asistenci NATO velmi ocenila a zdůraznila, že podpory NATO využije i v budoucnu. Jednotky NATO tak ve vztahu k Africké unii potvrdily svoji důvěryhodnost a spolehlivost a prokázaly, že i nasazení na africkém kontinentu může být úspěšné.

NATO v průběhu roku 2007 pozitivně reagovalo na žádost AU ohledně logistické podpory pro misi AU v Somálsku (AMISOM) a poskytnutí výcviku obdobného rozsahu jako při operaci v Darfúru Africkým pohotovostním silám. Tato pomoc však zatím nebyla realizována z důvodu absence konkrétního požadavku ze strany AU.

V podpoře operací AU se ČR svými prostředky neúčastnila, nicméně na politické rovině s nimi souhlasila.

Operace Active Endeavour

Operace Active Endeavour (OAE) ve Středozemním moři byla zahájena v roce 2001 jako alianční odpověď na teroristické útoky z 11. 9. 2001. Jde o jedinou alianční operaci vedenou podle čl. 5 Washingtonské smlouvy. Alianční středomořská flotila má v rámci operace za úkol monitorovat, nalodovat a prohlížet lodě, které proplouvají Gibraltarskou úžinou a Středozemním mořem a které jsou podezřelé ze spolupráce s teroristy – např. pro ně pašují osoby, zbraně, nebezpečné náklady, peníze apod. Operace pokračovala i v roce 2007.

Řada nealiančních zemí projevila v posledních letech zájem podporovat svými kapacitami OAE. I v roce 2007 (v podobném rozsahu jako v roce 2006) se operace svými kapacitami zúčastnilo Rusko (zapojení lodě „Ladny“, 3.-17.9.2007) a jako druhá partnerská země se do operace zapojila Ukrajina (lodě „Lutsk“, 24.11.-11.12.2007). Na základě výměny dopisů z roku 2006 se v roce 2007 připravovala izraelská účast v podobě spolupráce ve

zpravodajské oblasti. Další dopisy o zapojení do operace byly podepsány s Albánií a Gruzii. Diskuse o možné účasti probíhaly s Chorvatskem, Alžírskem, Marokem, Švédskem a Finskem.

V operaci se ČR svými prostředky neúčastnila, nicméně politicky ji podporuje.

Podpora operace EU v Bosně a Hercegovině podle mechanismu Berlín+

NATO v roce 2007 pokračovalo v podpoře operace EU Althea v Bosně a Hercegovině podle mechanismu Berlín+ svými prostředky a kapacitami.

Z důvodu významného snížení vojenské přítomnosti EU v operaci Althea ČR ukončila k 30. 6. 2007 svoji účast v Mnohonárodním úkolovém uskupení Sever (*Multinational Task Force-North, MNTF-N*), kde působila strážní četou v rámci mnohonárodní (česko-estonsko-rakousko-slovenské) strážní roty a zastoupením na velitelství MNTF-N v Tuzle v celkovém počtu do 50 osob. Po ukončení činnosti v MNTF-N působilo v 2. polovině 2007 na velitelství EUFOR pět důstojníků AČR.

Vnější vztahy NATO

Rozšíření NATO

Rozšíření NATO je strategickou politickou otázkou nejen s dlouhodobým vlivem na schopnost členských států zajistit efektivitu kolektivní bezpečnosti, ale také na formování bezpečnostní a politické role Aliance v globálním měřítku. Summit v Rize v roce 2006 potvrdil politiku otevřených dveří NATO i skutečnost, že rozšíření Aliance má být hlavním tématem summitu v Bukurešti v dubnu 2008. Aliance nicméně opětovně zdůraznila, že bude ochotna přijmout nové členy, jen pokud na to budou připraveni – kandidáti přitom budou hodnoceni individuálně na základě dosažených výsledků.

Postavení kandidátské země (a reálnou nadějí být přizván ke členství v NATO) měly tři země programu Partnerství pro mír sdružené v tzv. Jadranské chartě – Albánie, Chorvatsko a Makedonie/FYROM, které se dlouhodoběji na členství připravovaly v rámci tzv. Akčního plánu členství (*Membership Action Plan, MAP*). V roce 2007 probíhala finalizace jejich příprav na vstup do NATO. Česká republika od svého vstupu do NATO považovala politiku otevřených dveří Aliance za vůdčí princip aliančního příspěvku k odstraňování bariér

přetrvávajících z období studené války, a proto podporuje i další vlnu rozšíření NATO o země západního Balkánu. Po vyhodnocení stavu plnění MAP v kombinaci se symbolikou a politickým dopadem rozšíření preferuje přizvání všech tří zemí.

Chorvatsko

Chorvatsko se po celý rok 2007 jevílo jako nejlépe připravené na vstup do NATO. Záhřeb splnil podmínku plné spolupráce s Mezinárodním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY). Spojenci také ocenili vyzrálou chorvatskou demokracii, účast Chorvatska na zahraničních operacích NATO i postupné zvyšování podpory veřejného mínění pro vstup. Chorvatsku bylo doporučeno, aby zvýšilo úsilí v otázkách reformy soudnictví, boje proti korupci a návratu uprchlíků. V operacích NATO je nejvýznamnější účast Chorvatska v ISAF v Afghánistánu, kde mimo jiné spolu s českými kolegy působilo v německém provinčním rekonstrukčním týmu ve Fajzabádu. Chorvatsko působí v řadě uskupení regionální spolupráce a má ambice působit jako pilíř stability vůči svým sousedům. Podle chorvatského prezidenta S. Mesiče patří členství v NATO k největším prioritám zahraniční politiky Chorvatska.

Makedonie/FYROM

Euroatlantická integrace je vysokou prioritou i pro Makedonii/FYROM. Spojenci ocenili vysokou podporu veřejnosti pro vstup do Aliance, kritizovali však problémy v oblastech soudnictví, zákona o policii a volebního zákona, zaostávání ekonomických reforem a reforem bezpečnostního sektoru. V roce 2007 Makedonie/FYROM deklarovala zájem na dosažení plné profesionalizace armády, restrukturalizace jednotek a zdvojnásobení počtu svých vojáků v zahraničních operacích v roce 2008. V souvislosti na přípravu Makedonie/FYROM na členství v NATO se však se zvýšenou intenzitou rozhořel spor s Řeckem o ústavní název země, kdy Řecko dokonce vyhlásilo připravenost vetovat přizvání Makedonie/FYROM ke členství, nedojde-li k vyřešení problému.

Albánie

Aliance potvrzuje podporu členství Albánie v NATO a oceňuje její účast v aliančních operacích. Podle dosavadního hodnocení vynaložila Albánie velké úsilí v implementaci řady reformních opatření v klíčových oblastech, zejména v obranné reformě, pokračující reformě

soudnictví, stejně jako v boji s organizovaným zločinem a korupcí. V reformě soudnictví a volebního systému však Albánie ještě musí výrazněji pokročit. Albánie se v roce 2007 účastnila operací NATO v Afghánistánu, Bosně a Hercegovině a Iráku. Kromě toho působila v operaci EU Althea v Bosně a Hercegovině. Vysoké procento albánského obyvatelstva (90 %) vstup své země do NATO podporuje.

Partnerství pro mír – integrační snahy Ukrajiny a Gruzie

V průběhu roku 2007 vyjádřily výraznější integrační ambice a zájem o získání MAP Ukrajina a Gruzie. Vztah obou zemí k NATO má nyní podobu tzv. Intenzifikovaného dialogu.

Česká republika podporuje začlenění Gruzie i Ukrajiny do MAP. Případný vstup Ukrajiny by měl proběhnout současně se vstupem Gruzie. Oba aspirantské státy současně musí akceptovat, že vstup do MAP v tuto chvíli v žádném případě neznamená automatické budoucí členství v NATO.

Gruzie

Gruzie je od počátku aktivnější a její administrativa a veřejnost podporují transatlantické směřování země více a konzistentněji než v případě Ukrajiny. To se projevovalo nejen aktivním přístupem k Intenzifikovanému dialogu a snahou plnit cíle reformy v bezpečnostním a obranném sektoru, ale rovněž častějšími konzultacemi se spojenci o záležitostech spojených s nevyřešenými konflikty na gruzínském území a otázkách regionální bezpečnosti. Poměrně uspokojivý dojem z průběhu reformy však do značné míry zastínila intenzivní diskuse spojenců o několika bezpečnostních incidentech s možným podílem Ruské federace. V závěru roku 2007 konfliktní vnitropolitická situace do značné míry poškodila obraz Gruzie v Alianci, a možnost udělení Akčního plánu členství na summitu v Bukurešti tak značně zkomplikovala. ČR se v Alianci připojila ke Skupině nových přátel Gruzie a podílela se na asistenci Gruzii v rámci jejích euroatlantických ambicí. Jedním z konkrétních kroků byl i finanční příspěvek do nově vzniklého svěřeneckého fondu pro likvidaci raket v Gruzii.

Ukrajina

Vývoj vztahů s Ukrajinou v roce 2007, kdy jsme si připomněli deset let od podpisu Charty zvláštního partnerství, opět do značné míry určovaly složitá vnitropolitická situace a konání předčasných parlamentních voleb. Stagnace v politické rovině však během roku neměla destruktivní vliv na intenzitu vzájemné praktické spolupráce a aktivity v rámci Intenzifikovaného dialogu o otázkách členství a souvisejících reformách. Ukrajina zůstala jedním z partnerů s nejrozvinutější škálou mechanismů pro alianční asistenci v oblasti obranných a bezpečnostních reforem. Důkazem pokroku v této oblasti a zároveň určitým vyjádřením sdílených zájmů i hodnot byl fakt, že Ukrajina jako jediná partnerská země přispěla technikou i personálem do všech velkých aliančních operací.

Po boku Spojenců se Ukrajina účastní operace v Kosovu a poskytuje kapacity strategické letecké přepravy. Podílí se na výcviku iráckých ozbrojených sil v rámci výcvikové mise NATO (NTM-I). Účastní se i alianční námořní protiteroristické operace *Active Endeavour* a vyslala civilní odborníky do Provinčních rekonstrukčních týmů v rámci mise ISAF v Afghánistánu.

Přes tato pozitiva je však potřeba vnímat, že podpora veřejnosti transatlantickému partnerství je slabá a zejména politické elity nejsou jednotné v otázce rychlosti euroatlantické integrace Ukrajiny. Otázka integrace s NATO pravděpodobně proto nebyla v předvolební kampani před ukrajinskými volbami zmiňovaným tématem. Po volbách nicméně vládu sestavily strany, které mají zájem na užší spolupráci Ukrajiny s NATO, a tak se otázka MAP pro Ukrajinu opět ocitla na pořadu dne.

Česká republika se zapojila do alianční iniciativy na podporu nevládních organizací aktivních na Ukrajině v oblasti veřejné diplomacie a přispěla finančním obnosem na projekt rekvalifikace nadbytečného vojenského personálu.

Partnerství pro mír – země západního Balkánu

Na summitu v Rize pozvala Aliance do programu Partnerství pro mír další tři země západního Balkánu – Černou Horu, Srbsko a Bosnu a Hercegovinu. Tyto země se však ve svých snahách integrovat se do NATO odlišují.

Černá Hora

Černá Hora usiluje o pokrok ve vztazích s NATO a od bukurešťského summitu v dubnu 2008 očekávala zahájení tzv. intenzifikovaného dialogu. V roce 2007 opakovaně deklarovala, že členství v NATO je pro zemi klíčovým strategickým cílem, o čemž svědčí i její aktivity – s NATO mj. zahájila Individuální partnerský akční plán (IPAP).

Bosna a Hercegovina

Bosna a Hercegovina je z těchto tří zemí neaktivnější. Projevila zájem nejen o Intenzifikovaný dialog, ale i o Akční plán členství (MAP). V roce 2007 přistoupila Bosna a Hercegovina ke Smlouvě o statusu vojsk na jejím území (*Status of Forces Agreement, PfP SOFA*) a připojila se k partnerství pro plánování mírového a revizního procesu (*Partnership for Peace Planning and Review Process, PARP*), jehož cílem je dosažení co nejužší spolupráce se silami Aliance. V roce 2007 bylo rozhodnuto i o zahájení Individuálního partnerského akčního plánu počátkem roku 2008.

Srbsko

Vztahy Srbska a NATO v roce 2007 výrazně ochladly, a to zejména v důsledku situace v Kosovu, v němž Aliance podle Bělehradu vytváří svůj „loutkový stát“. Se Srbskem nicméně nadále probíhala spolupráce v rámci Skupiny pro obranné reformy (*Defense Reform Group, DRG*) se sídlem v Bělehradě, kde se ČR aktivně účastní zejména pracovního stolu č. 3 (vzdělání). Srbsko zatím příliš nevyužívá nástroje Partnerství pro mír, NATO je však připraveno k prohloubení spolupráce, jakmile k tomu bude připraven Bělehrad.

Vztahy NATO-Rusko

Vztahy NATO - Rusko jsou jednou z nejviditelnějších partnerských aktivit NATO. Mezníkem ve vztazích bylo vytvoření Rady NATO – Rusko (*NATO - Russia Council, NRC*) v roce 2002. NRC je nejintenzivněji zasedajícím partnerským formátem NATO, přesto politický dialog nepřináší vždy odpovídající výsledky. V roce 2007 se ve vztahu NATO Rusko objevily další závažné trhliny.

Rostoucí asertivita Ruska, jež se v plném světle projevila v Putinově projevu na bezpečnostní konferenci v Mnichově a v následných konfrontačních krocích, jakými byly kritika a absolutní nesouhlas s nabídkou USA na evropský pilíř protiraketové obrany,

moratorium na plnění závazků ze Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách, nekooperativnost v otázce řešení statusu Kosova a ve finále nepřiměřená kritika Aliance jako takové, posílila skepsi řady aliančních zemí ohledně možností prohlubování spolupráce. Byť všechny země stále hovoří o nezbytnosti dobrých politických vztahů, transparentnosti a vstřícnosti, reálně lze pozitivní výsledky spolupráce NATO – Rusko hledat pouze v praktické rovině. Avšak i tato oblast by při větší ruské kooperativnosti mohla být mnohem více a lépe naplněna. Nejvýznamnějším projektem NATO a Ruska je v tuto chvíli Projekt výcviku boje proti drogám pro Afghánistán a země Střední Asie. Ozbrojené síly NATO a Ruska však reálně provádějí jedinou operaci - alianční námořní operaci *Active Endeavour* (přičemž ruská účast se omezuje na nasazení jedné lodě do operace na několik málo týdnů v roce).

Většímu rozvoji aktivit na praktické úrovni dlouho bránila i skutečnost, že Rusko protahovalo proces podpisu a ratifikace Dohody o statusu sil (*Status of Forces Agreement, PfP SOFA*), již Rusko podepsalo v dubnu 2005, avšak federální zákon o její ratifikaci prošel schválením až v létě 2007. Od 27. 9. 2007 je tak Rusko smluvní stranou PfP SOFA. Ratifikace neproběhla zcela bez problémů a Rusko k ní připojilo řadu interpretačních poznámek, jejichž charakterem a přípustností se členské země Aliance budou co nejdříve zabývat.

Rusko v roce 2007 využívalo NRC do velké míry k vyjádření svých výhrad vůči protiraketové obraně a Smlouvě o konvenčních ozbrojených silách v Evropě. ČR podpořila konání opakovaných diskusí na půdě NRC na tato témata s cílem hledat řešení prostřednictvím intenzivního politického dialogu. Kvůli protiraketové obraně se mimo jiné dvakrát sešla NRC ve speciálním formátu posíleném o politické a odborné představitele z jednotlivých členských států; ČR při nich reprezentovali vysoce postavení představitelé ministerstva zahraničí a ministerstva obrany. Na otázce pokračování spolupráce NATO-Rusko v protiraketové obraně bojiště (*Theatre Missile Defence*) stálo dlouhou dobu také dokončení plánu práce NRC na rok 2007, protože Rusko chtělo tuto partikulární otázku spíše technického charakteru propojit s diskusí o celém systému protiraketové obrany, a to nejen alianční, nýbrž i národní americké.

Česká republika podporuje úsilí NATO o praktickou a oboustranně výhodnou spolupráci s Ruskou federací, především o pokračování aktivní spolupráce v boji proti terorismu, protiraketové obraně bojiště, realizaci obranných reforem, vedení společných

mírových a humanitárních operací a koordinaci civilního nouzového plánování. Zároveň však ČR zdůrazňuje nutnost respektování nezávislosti rozhodovacích procesů Aliance a jejich bezpečnostních zájmů.

Vztahy NATO-EU

Dlouhodobě problematické politické vztahy mezi NATO a EU byly v průběhu roku 2007 dále vyhoceny novou strategií Turecka, které začalo na alianční půdě ještě důsledněji a konzistentněji blokovat veškerá témata a otázky, které by mohly vést k vykročení za formální rámec vztahů NATO-EU definovaných v roce 2003 tzv. Rámcovou dohodou, která rozpracovává i jednotlivé elementy mechanismu Berlín+. Rámcová dohoda vylučuje ze spolupráce NATO a EU dvě unijní země (Kypr a Maltu). Turecká blokace se postupně projevila v nejrůznějších aliančních tématech dotýkajících se interakce s EU, a to od spolupráce NATO-EU v Afghánistánu či Kosovu přes naplňování v Rize přijatého konceptu Komplexního přístupu (*Comprehensive Approach*) až po podmínky účasti zástupců EU na aliančním cvičení krizového řízení CMX 2008. Příčinou tvrdšího tureckého přístupu byl nesoulad mezi EU a Tureckem v některých zásadních otázkách (zapojoování Turecka do ESDP, řešení kyperské otázky, členské ambice Turecka). Pro posílení své vyjednávací pozice ve vztahu k EU proto Turecko využilo páku, kterou má k dispozici – omezení vztahů NATO a EU. Řešení problému leží mimo dosah české diplomacie i mimo dosah NATO.

Jedinou cestou jsou neformální politický dialog, praktická spolupráce, kontakty byrokracií a tlak vnějších okolností na nutnost spolupracovat (především Kosovo a Afghánistán), avšak i tyto páky ve světle přitvrzení turecké pozice selhávají.

Rada euroatlantického partnerství (EAPC)

Rok 2007 měl být ve znamení naplňování zadání summitu v Rize rozvinout politický a praktický potenciál partnerství. To se však podařilo realizovat pouze částečně. Nejméně znatelný byl posun v rámci nejstaršího a nejvíce propracovaného formátu - PfP/EAPC. Byla sice iniciována nová témata typu naplňování rezoluce RB OSN 1325 o ženách, míru a bezpečnosti či iniciativa proti korupci v obranném sektoru, aktuální politické otázky se však na agendu EAPC nedostaly. Slibný začátek nově zahájeného dialogu o Afghánistánu se skupinou středoasijských zemí naznačil, že trend tematicky orientované regionální diferenciaci mezi zeměmi EAPC bude jednou z možných cest kupředu.

Středomořský dialog (MeD)

V roce 2007 se posílená spolupráce v politické rovině mezi aliančními zeměmi a zeměmi MeD projevila zasedáním ministrů obrany v únoru Seville a ministrů zahraničních věcí v prosinci v Bruselu.

V oblasti praktické spolupráce byl v roce 2007 evidentní nárůst akcí v rámci *Mediterranean Dialogue Work Programme (MDWP)*: uskutečnilo se přes 600 aktivit v plánu MDWP. Mezi hlavní oblasti spolupráce patří spolupráce v oblasti vojenské (85 %), boj proti terorismu, civilní a nouzové plánování, civilní krizové řízení a/nebo výuka jazyků.

Zastupitelský úřad ČR v Izraeli zastává od ledna 2007 vedle své bilaterální funkce i funkci kontaktní ambasády NATO - KA (již druhý dvouletý cyklus). Hlavní role kontaktní ambasády spočívá v informování o Alianci prostřednictvím aktivit veřejné diplomacie. Úloha a význam NATO zůstaly stejné, i když lze konstatovat, že s narůstající intenzitou aliančně-izraelských vztahů a živější vnitroizraelskou diskusí na téma NATO se zvyšuje i význam KA – v roce 2007 se konalo více seminářů, kde vystoupil vedoucí KA NATO; KA uspořádala i více briefingů pro alianční velvyslance i bilaterálních briefingů na nižší úrovni.

Česká republika zdůrazňuje význam pragmatického a flexibilního pojetí MeD, které spočívá v přizpůsobení spolupráce individuálním potřebám jednotlivých partnerů, stejně jako Aliance samotné, a v tomto duchu také ČR v Alianci i jako kontaktní ambasáda NATO v Izraeli v roce 2007 působila.

Istanbulská iniciativa spolupráce (ICI)

Istanbulská iniciativa spolupráce byla i v roce 2007 užitečným formátem pro rozvoj politické a praktické spolupráce zemí Aliance s některými zeměmi Arabského poloostrova, pro něž především je ICI určena. K rozvoji spolupráce přispěla i setkání generálního tajemníka Aliance a jeho zástupce s nejvyššími představiteli Bahrajnu, Kuvajtu a Kataru.

Alianční výcviková iniciativa (NTCI)

Severoatlantická rada na summitu v Rize schválila také tzv. Výcvikovou iniciativu pro země MeD a ICI. Iniciativa má umožnit zemím MeD a ICI přístup k aliančním výcvikovým programům a dle zadání ze summitu v Rize by měla mít dvě fáze: první spočívá v rozšíření účasti partnerských zemí ve stávajících výcvikových a vzdělávacích programech a zařízeních

a ve vytvoření fakulty Blízkého východu v rámci *NATO Defense College (NDC)* v Římě; druhá pak výhledově počítá s vytvořením *NATO-MeD/ICI Security Cooperation Center* v regionu MeD/ICI.

První fáze iniciativy byla v roce 2007 v praktické oblasti naplněna; fakulta Blízkého východu s prozatímním názvem *NATO Regional Security Cooperation Courses* má za sebou první kurzy, o které je v zemích MeD/ICI značný zájem.

Výzvy 21. století

Komplexní přístup (Comprehensive Approach, CA)

Komplexní přístup je konceptem plánování a vedení stabilizačních operací NATO, jenž bere v úvahu a využívá celou škálu dostupných nástrojů (tj. nejen pouze vojenské, ale i civilní) a efektivně koordinuje alianční úsilí s dalšími aktéry působícími v oblasti operace. Na aliančním summitu v Rize v listopadu 2006 byl přijato zadání ukládající vypracovat praktické návrhy, které by uvedly koncept CA do praxe. V průběhu roku 2007 se však tento tzv. „řížský tasking“ nepodařilo naplnit, přestože zmíněné praktické návrhy měly být předloženy a schváleny již na ministerských zasedáních v dubnu a červnu 2007. Příčinami byly zejména blokační strategie Turecka v otázce vztahů NATO-EU (viz výše), jakož i neochota některých spojenců (zejm. Francie, Německo, Belgie) přijmout kompromisní formulace nabízené Tureckem. Listopadová iniciativa Turecka směřovala k separátnímu schválení a implementaci těch návrhů, na kterých existuje shoda. Ačkoli většina spojenců tento postup podpořila, zejména Německo vyslovilo pochybnosti, a následně postup tímto směrem neformálně odmítlo.

Jediným praktickým naplněním CA v roce 2007 tak bylo lednové ministerské zasedání k operaci ISAF, kdy se za jedním stolem sešli nejen zástupci států NATO, Afghánistánu a zemí přispívajících do operace, ale i zástupci organizací, jež v Afghánistánu působí (OSN, EU, Světová banka).

Energetická bezpečnost

V roce 2007 v návaznosti na zadání úkolů na summitu v Rize Aliance jednala o svém možném příspěvku k zajištění alianční energetické bezpečnosti. Bylo rozpracovááno pět

navržených oblastí pro alianční politiku v této oblasti (sdílení zpravodajských informací, rozvíjení regionální a mezinárodní spolupráce, podpora při ochraně kritické infrastruktury, projektování stability a podpora při řešení následků mimořádných situací). Práce však komplikovaly a i v budoucnu budou pravděpodobně komplikovat poměrně zásadní rozdíly mezi spojenci v chápání, kde by se Aliance v energetické bezpečnosti profilovat měla a kde ne.

Česká republika hodnotí téma energetické bezpečnosti jako důležité pro budoucnost a považuje je za důležitý element mezinárodní bezpečnosti v širším pojetí. Je přesvědčena, že Aliance má v této problematice přidanou hodnotu.

Kybernetická bezpečnost

Na základě elektronických útoků na Estonsko se Aliance v roce 2007 začala zabývat novým bezpečnostním tématem, a sice kybernetickou bezpečností. V souladu se závěry ze zasedání ministrů obrany v Noordwijku byla na podzim 2007 vypracována alianční politika pro oblast kybernetické obrany, která bude předložena na summitu v Bukurešti. Bylo rozhodnuto o založení tzv. *Cyber Defence Management Authority* jako vrcholného aliančního koordinačního orgánu v této problematice. Aliance zatím nedosáhla stoprocentní shody v odpovědi na otázku, zda může být kybernetický útok ve své extrémní podobě považován za útok podle článku 5 Washingtonské smlouvy.

Posilování role NATO v oblasti odzbrojení a nešíření ZHN

V září 2007 osm aliančních zemí (Belgie, Dánsko, Německo, Maďarsko, Itálie, Nizozemsko, Norsko, Španělsko) předložilo non-paper s názvem *Rising NATO's profile in the field of arms control and disarmament*. Země poukázaly na potřebnost politické debaty na toto téma, a to zejména v kontextu aliančních diskusí k protiraketové obraně a k budoucnosti režimu Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách. Aliance si následně na ministerském zasedání v prosinci vytyčila úkol nalézt do summitu možné oblasti aktivit NATO na poli kontroly odzbrojení.

Ostatní

Prodloužení funkčního období GT NATO

Dne 10. 1. 2007 bylo rozhodnuto o prodloužení mandátu stávajícího generálního tajemníka NATO Jaapa de Hoop Scheffera do jara 2009, tedy o zhruba půldruhého roku. Státy k tomuto rozhodnutí vedl záměr, aby stávající generální tajemník provedl Alianci předpokládaným summitem k 60. výročí NATO.

Úspěšné kandidatury vysokých českých úředníků do struktur NATO

Rok 2007 byl z hlediska umístění seniorních úředníků ČR do vysokých funkcí NATO úspěšný:

1. V listopadu nastoupil do funkce náměstka generálního tajemníka NATO pro obrannou politiku a plánování bývalý ministr obrany ČR J. Šedivý.
2. V dubnu byl do funkce předsedy rozpočtových výborů NATO zvolen bývalý vrchní ředitel sekce ekonomické Ministerstva obrany ČR T. Perutka.

Atlantic Policy Advisory Group

Česká republika v září 2007 uspořádala v Českém Krumlově zasedání Poradní skupiny pro atlantickou politiku NATO (*Atlantic Policy Advisory Group, APAG*). Tento poradní orgán NATO, kterému předsedá náměstek GT pro politické otázky a bezpečnostní politiku, se schází každý rok na úrovni zástupců stálých představitelů při NATO a šéfů bezpečnostních nebo analytických odborů MZV členských zemí a neformálním brainstormingovým způsobem projednává strategické otázky alianční politiky. ČR byla jednou z mála členských zemí, která tuto akci dosud nehostila.

Zasedání APAG se zabývalo zejména hledáním odpovědí na tyto otázky:

1. Afghánistán
2. Vztahy NATO-Rusko
3. Vztahy NATO-EU
4. Bukurešťský summit a další postup
5. Strategická koncepce – potřebuje NATO novou?

Zasedání APAG v Českém Krumlově bylo velmi pozitivně hodnoceno, a to jak z hlediska obsahu diskusí, tak z hlediska organizačního.

Zasedání politických ředitelů ministerstev obrany

Ve dnech 20.-21.9. 2007 zorganizovalo Ministerstvo obrany ČR v Praze zasedání ředitelů pro obrannou politiku aliančních států. Jeho hlavním účelem byla příprava půdy pro zasedání ministrů obrany zemí NATO v nizozemském Noordwijku. Diskuse tematicky pokryla otázky související s aliančními operacemi, obrannou transformací NATO, protiraketovou obranou, partnerskou spoluprací a mezinárodní bezpečností.

Aktivity ČR v oblasti ochrany proti ZHN

Obranná skupina pro proliferaci (Defence Group on Proliferation, DGP)

Česká republika v první polovině roku 2007 pokračovala ve své funkci spolupředsednické země DGP (druhou stálou předsednickou zemí jsou USA). Program českého spolupředsednictví byl ambiciózní, a je proto úspěchem, že se jeho hlavní priority – posilování vnější spolupráce (zejména vztahy NATO-Ukrajina a NATO-EU) v oblasti ochrany před ZHN - podařilo naplnit. Vyvrcholením českého spolupředsednictví bylo v červenci 2007 zorganizování týdenního semináře k problematice hrozeb plynoucích z použití ZHN, včetně praktické ukázky schopností AČR v oblasti ochrany proti ZHN. Seminář proběhl v Praze, praktická ukázka v Liberci. Zastupování ČR v této skupině a její řízení byly v gesci ministerstva obrany.

Centrum excelence pro ochranu proti ZHN ve Vyškově

Česká republika v březnu 2007 získala certifikát pro vytvoření aliančního Centra excelence pro ochranu proti ZHN ve Vyškově. V listopadu 2007 pak otevřením nové budovy pro toto Centrum dosáhla plných operačních schopností.

Cvičení krizového řízení

Téměř každý rok Aliance organizuje cvičení krizového řízení CMX. Pro rok 2007 bylo plánováno druhé společné cvičení NATO a EU (první proběhlo na podzim 2003). Obě organizace bohužel nakonec nenašly vůli na sladění plánovacích procedur, a tak bylo

k velkému zklamání rozhodnuto, že se cvičení neuskuteční. Partneři se sešli pouze na společném semináři krizového řízení v Bruselu.

Aliance nicméně pokračuje v zaběhnutých kolejích plánování cvičení krizového řízení a již v průběhu roku 2007 uskutečnila první tři plánovací konference k přípravě CMX 2008 a rozhodla o hrubých rysech cvičení plánovaného na rok 2009.

Protiraketová obrana (MD)

Z hlediska zahraniční bezpečnostní politiky byla pro ČR jednoznačně nejvýznamnějším tématem roku 2007 protiraketová obrana, a to jak bilaterální jednání s USA, tak diskuse o rozvoji aliančního systému.

Jednání s USA

Dne 19. 1. 2007 Spojené státy zaslaly ČR a Polsku diplomatickou nótu, v níž potvrdily záměr požádat obě země o umístění prvků protiraketové obrany na teritoriu těchto zemí – interceptorů v Polsku a radarové stanice v ČR.

V souladu s usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 24. 1. 2007 k „Informaci o žádosti USA na zahájení jednání s ČR o umístění radarové stanice v rámci systému protiraketové obrany na území ČR“ byl ustaven expertní tým MZV ČR a MO ČR pro otázky možného umístění uvedené radarové stanice na území ČR. Vedoucím týmu se stal 1. náměstek ministra zahraničních věcí. Za MO ČR tým vede 1. náměstek ministra obrany. Tým byl utvořen z expertů MZV ČR, MO ČR a dalších orgánů státní správy. Primárním úkolem týmu je připravovat vyjednávací pozice ČR a vypracovávat odborná stanoviska k jednotlivým aspektům záměru zapojení ČR do projektu US MD.

Expertní tým připravil odpověď ČR na americkou nótu s cílem vytvořit dobrá východiska pro další vyjednávání. Odpověď v podobě diplomatické noty byla 28.3.2007 schválena Vládou ČR a tentýž den předána americké straně. Výměnou diplomatických nót mohly expertní týmy USA a ČR zahájit vyjednávání o právně závazných smlouvách.

Bylo rozhodnuto, že potenciální zapojení ČR do projektu protiraketové obrany bude řešeno především dvěma hlavními smluvními dokumenty, jež budou schvalovat obě komory Parlamentu ČR a ratifikovat prezident:

1. Dohoda mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými o zřízení radarové stanice protiraketové obrany Spojených států v České republice, která bude řešit politické a základní technické otázky zapojení ČR do projektu, a
2. Dohoda mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými o statusu ozbrojených sil Spojených států přítomných na území České republiky, jež bude tvořit nastavbu na multilaterální NATO smlouvu o statusu sil (NATO SOFA), jíž jsou oba státy signatáři.

Samotná vyjednávání byla započata v dubnu 2007, probíhala po celý rok 2007 a jejich ukončení lze očekávat na jaře 2008. Česká strana při vyjednávání vycházela ze Směrnic schválených Bezpečnostní radou států, jež stanovily negociačnímu týmu mandát a vyjednávací pozice.

Dne 3. 7. 2007 vzala Bezpečnostní rada států na základě analýzy zpracované Ministerstvem obrany ČR na vědomí, že navrženou lokalitou pro případné umístění radarové stanice bude kóta 718,8, vzdálená asi 2 km severovýchodně od obce Míšov. Jedná se o prostor Vojenského újezdu Brdy.

Strany byly vedeny následujícími hrubými časovými horizonty: v případě podpisu a ratifikace smluv oběma státy by samotná stavba radaru probíhala v letech 2009 – 2011. V letech 2011-2012 by byly provedeny testy a radar by mohl být rokem 2013 uveden do provozu.

Vzhledem ke strategickému významu probíhajících jednání o možném umístění radaru protiraketové obrany USA v České republice došlo ke zintenzivnění kontaktů mezi oběma zeměmi. Vedle pravidelných česko-amerických konzultací k vyjednávání smluv o umístění radarové základny na území ČR se protiraketová obrana stala jedním z hlavních témat jednání na nejvyšší úrovni – při návštěvě prezidenta V. Klause v USA v březnu 2007 a prezidenta USA G. Bushe v ČR v červnu 2007 či ministra zahraničních věcí K. Schwarzenberga v USA v dubnu 2007. Kromě prezidenta Bushe navštívili v roce 2007 Prahu i ministr obrany USA R. Gates, ředitel Agentury pro protiraketovou obranu, generál H. Obering, delegace Kongresu USA pod vedením předsedkyně podvýboru pro strategické síly sněmovního výboru pro obranu E. Tauscher a řada dalších vysokých představitelů.

Česká republika od počátku kladla primární důraz na transparentnost a prohloubení spolupráce se všemi partnery zapojenými do systému protiraketové obrany. Z tohoto hlediska

byla velice užitečná bilaterální jednání jak se zeměmi zapojenými do amerického systému protiraketové obrany (Dánsko, Velká Británie, Polsko), tak i se zeměmi, které tradičně v různé míře prezentují své výhrady evropskému pilíři US MD (Norsko, Německo, Francie, Rakousko). Intenzivní dialog a výměna zkušeností probíhaly v roce 2007 zejména s Polskem, a to na všech politických úrovních, byť se negociační postup a smluvní architektura obou zemí liší.

Vzhledem k silné opozici vůči US MD ze strany Ruska Česká republika pozorně sledovala americký dialog s Ruskou federací a ocenila konstruktivní přístup USA k zapojení Ruska do MD. Bohužel, Ruská federace zvolila v otázce MD spíše konfrontační než kooperativní přístup, což nepochybně negativně ovlivnilo diskuse o systému nejen na bilaterální rovině, nýbrž i v rámci NATO a ve vztahu k některým třetím zemím.

Česká republika vidí v potenciálním zapojení do US MD nejen strategická a vojenská pozitiva, nýbrž předpokládá i pozitivní ekonomický dopad, a to zejména díky zjednodušenému přístupu českých firem a výzkumných institucí k americkým zbrojním zakázkám. Jednání s USA v roce 2007 se proto týkala i této oblasti.

Jednání o systému NATO MD

Summit NATO konaný v listopadu 2006 v Rize schválil Studii proveditelnosti MD, kterou zadal summit NATO v Praze v roce 2002 a která deklarovala technickou proveditelnost alianční protiraketové obrany. V Rize spojenci schválili řadu úkolů k další práci na protiraketové obraně, včetně aktualizace aliančního hodnocení hrozeb plynoucích z možného útoku balistickými raketami.

V září 2007 byla schválena aktualizace dokumentu z roku 2004 definujícího rizika a hrozby plynoucí pro Alianci z balistických raket, která potvrdila, že ohrožení aliančního teritoria se nesnížilo; v důsledku proliferační zbraňových technologií je tomu právě naopak.

Po oslovení ČR a Polska ze strany USA v lednu 2007 bylo zřejmé, že práce podle zadání z Rigy musí být modifikována tak, aby v případě pozitivního vývoje bilaterálních jednání a z nich plynoucího umístění tzv. evropského pilíře US MD Aliance tuto skutečnost mohla plně využít.

Česká diplomacie se proto v průběhu celého roku 2007 soustředila jak na multilaterální rovině v NATO, tak na bilaterální rovině s USA na nalezení způsobu vhodného

propojení jednání o obou systémech, jež jsou v tuto chvíli v diametrálně odlišných fázích realizace.

Úspěchem byly výsledky zasedání ministrů obrany NATO v červnu 2007 v Bruselu, kde došlo k modifikaci zadání z Rigy tím způsobem, že veškeré další práce na rozvíjení aliančního systému mají brát do úvahy potenciální existenci evropského pilíře US MD. Na těchto modifikovaných zadáních pak Aliance stavěla při přípravě vstupů pro rozhodování hlav států a vlád na summitu v Bukurešti, jakkoliv musela překonávat některé limity technického, spíše však politického charakteru.

Aliance zejména provedla analýzy, v nichž potvrdila významný přínos evropského pilíře US MD k bezpečnosti Evropy a jeho propojitelnost s alianční architekturou protiraketové obrany. Od summitu v Bukurešti proto česká diplomacie očekává (a považovala by to za úspěšné vyvrcholení snah celého roku 2007 v této otázce):

1. potvrzení růstu raketových hrozeb,
2. potvrzení, že evropský pilíř US MD přispěje k obraně Evropy proti raketové hrozbě,
3. potvrzení možného budoucího propojení obou systémů,
4. zprávu, z níž by vyplynulo, co je potřeba ještě udělat, aby byla proti útokům balistickými raketami chráněna celá Evropa, tedy jaké jsou možnosti a podmínky zapojení alianční MD, resp. potvrzení, že Aliance bude v další práci vedena principem nedělitelnosti bezpečnosti svých členů, a tedy zajištěním toho, že nebudou existovat diametrální odlišnosti v ochraně jednotlivých členských zemí proti možnému útoku balistickými raketami.